

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гуцайлюк З.В. Економічні ризики в інформаційній системі бухгалтерського обліку / Зіновій Володимирович Гуцайлюк // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – №7. – С. 8–13.
2. Дрозд І.К. Державний фінансовий контроль. Навчальний посібник. / І.К.Дрозд, В.О. Шевчук. – К. : ТОВ «Імекс-ЛТД», 2007. – 304 с.
3. Дрозд І.К. Контроль економічних систем : Монографія. / Ірина Кузьмівна Дрозд. – К. : Імекс-ЛТД, 2004. – 312 с.
4. Лімська декларація керівних принципів контролю : Декларація IX Лімського (Перу) Конгресу вищих органів контролю державних фінансів (INTOSAI) від 1 жовтня 1977 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/140217>
5. Шевчук В.О. Контроль господарських систем в суспільстві з перехідною економікою (Проблеми теорії, організації, методології) : Монографія. / Володимир Олександрович Шевчук. – К. : Київ.держ.торг-екон.ун-т, 1998. – 371 с.

РОЗШИРЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ТА КОНТРОЛЮ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА НЕОБХІДНОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Шалімов В. В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Центральноукраїнського національного технічного університету*

Суб'єкти господарювання та фізичні особи беруть участь у формуванні фінансових ресурсів місцевих органів влади сплачуючи місцеві податки і збори. Це має важливе значення для розвитку місцевої інфраструктури, яка забезпечує реалізацію соціальної та економічної політики. Місцеві податки і збори є невід'ємною частиною податкової системи держави, тому особливу увагу при здійсненні податкової реформи приділяють правовому регулюванню місцевому оподаткуванню, що є одним з основних джерел формування бюджетів місцевого самоврядування. Існування місцевих податків і зборів відповідає, в першу чергу, інтересам територіальних громад, від імені яких діють органи місцевого самоврядування, оскільки такі платежі є виключно їх фінансовою базою. Виходячи з цього, метою введення місцевих податків і зборів є забезпечення місцевих органів влади коштами,

необхідними для здійснення їх завдань і функцій, що перебувають у їх самостійному розпорядженні і концентруються у відповідних бюджетах. Разом з тим, податкові преференції можуть стати додатковими вливаннями, що можуть допомогти підприємствам в їх інноваційній діяльності та інноваційному розвитку регіону в цілому.

Отже, система місцевого оподаткування повинна не лише забезпечувати потреби місцевих бюджетів у надходженні коштів, а й враховувати необхідність стимулювання інноваційної активності суб'єктів господарювання регіону. Відповідно і проблеми забезпечення ефективності місцевого оподаткування та, в першу чергу, використання їх як важеля впливу на активізацію інноваційної та інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання регіону за умов проголошення стратегічного курсу державної політики в напрямку гармонізації з європейськими цінностями територіального самоврядування та бюджетної децентралізації підсилюються.

Згідно із Податковим кодексом України [4] до місцевих податків відносять два податки та два збори: податок на майно, який складається з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортного податку, плати за землю; єдиний податок, в тому числі і IV групи для сільськогосподарських товаровиробників; збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір. Законодавче регулювання місцевого оподаткування базується на наступних принципах: податкова система України має два рівні: державний та місцевий; розмежування сфери дії державної та місцевої податкової системи здійснюється на основі конституційного закріплення та законодавчого регулювання основних принципів; принципи, за допомогою яких відбувається розмежування сфери дії державної та місцевої податкових систем, підлягають неухильному дотриманню в рамках реалізації податкової дисципліни; податкова політика, яка проводиться органами державної влади та місцевого самоврядування, є основою забезпечення єдності податкової системи [3, с. 434-435].

Фактично механізм місцевого оподаткування може бути охарактеризований такими вимогами Податкового кодексу України:

1) передбачено чіткий перелік місцевих податків і зборів, а установлення місцевих податків та зборів, не передбачених Кодексом, забороняється;

2) до повноважень Верховної Ради України належить визначення переліку місцевих податків та зборів і їх основних елементів, установлення яких належить до компетенції сільських, селищних, міських рад та рад об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад,

2) передбачено, що місцеві ради обов'язково установлюють єдиний

податок та податок на майно (в частині транспортного податку та плати за землю) й вирішують питання щодо встановлення податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору;

3) до повноважень сільських, селищних, міських рад щодо податків та зборів, зокрема, належить встановлення ставок місцевих податків та зборів у межах ставок, визначених Податковим кодексом;

4) не дозволяється сільським, селищним, міським радам та радам об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, встановлювати індивідуальні пільгові ставки місцевих податків та зборів для окремих юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців і фізичних осіб або звільняти їх від сплати таких податків та зборів.

Ефективність місцевого оподаткування має визначатися виходячи з принципів оподаткування. Серед принципів, передбачених Податковим кодексом [4], відсутній принцип стимулювання, але беззаперечним є факт, що податки в цілому та місцеві податки та збори зокрема як фіскальні інструменти мають сприяти стимулюванню та активізації економічної діяльності.

При реформуванні системи місцевого оподаткування в контексті стимулювання інноваційної активності підприємств регіону доцільно розглянути можливість застосування таких інструментів податкового стимулювання, як: податкові знижки, податкові канікули, застосування диференційованих ставок або їх зменшення, введення податкового інвестиційного кредиту. Саме доцільність введення останнього інструменту та межі його застосування активно обговорюються в економічній літературі.

Серед основних проблем місцевого оподаткування у контексті необхідності стимулювання інноваційної діяльності варто відзначити відсутність права органів місцевого самоврядування на встановлення власних податкових преференцій на своїй території.

На даний час, місцеві органи самоврядування позбавлені права впливу на елементи місцевих податків, що звужує потенціал місцевого оподаткування, особливо в сфері стимулювання інноваційної активності суб'єктів господарювання регіону з метою посилення інноваційного та інвестиційного потенціалу регіону.

Органи місцевого самоврядування об'єктивно змушені посилювати дієвість місцевих податків і зборів як інструментів регулювання за допомогою розширення кількості їх платників та збільшення об'єкту оподаткування, що досягається в основному за рахунок підвищення ефективності адміністрування вказаних податків і зборів.

Основні принципи формування фінансових ресурсів місцевих та

регіональних органів самоврядування визначені у Європейській хартії місцевого самоврядування [1] та рекомендаціях Ради Європи [5].

У пункті 3 статті 9 хартії зазначено, що хоча б частина фінансових засобів органів місцевого самоврядування має надходити за рахунок місцевих податків чи зборів, ставки яких ці органи визначають у межах закону, а органи місцевого самоврядування мають право в межах закону самостійно визначати ставки місцевих податків і зборів [1].

Рекомендації Ради Європи, серед іншого, передбачають: наділення органів місцевого самоврядування правом встановлювати розміри ставок в певних, але суттєвих межах, достатніх для забезпечення фінансування місцевих програм; визначення пільг та звільнень щодо місцевих податків та зборів виключно рішеннями представницьких органів місцевого самоврядування, а не законом [5].

Закон України «Про місцеве самоврядування» [2] в складі повноважень сільських, селищних та міських рад передбачає загальні положення: встановлення місцевих податків і зборів відповідно до Податкового кодексу України, прийняття рішень щодо надання згідно чинного законодавства пільг по місцевих податках і зборах, а також земельному податку. Отже, ці повноваження є обмеженими.

Відсутність у органів місцевого самоврядування можливості впливати на визначення пільг та ставок місцевих податків і зборів з метою активізації інноваційної діяльності не сприяє підвищенню конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості регіонів. Україна повинна здійснювати податкове стимулювання на державному та регіональному рівнях.

Для цього необхідно вирішити питання, по-перше, розширення повноважень місцевих органів самоврядування, місцевих органів влади та територіальних громад щодо встановлення елементів місцевих податків і зборів, по-друге, розробки механізму інвестиційно-інноваційних податкових кредитів та інших видів податкових пільг, які б сприяли активізації інноваційної діяльності регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036
2. Закон України «Про місцеве самоврядування» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
3. Податкове право України: Кредитно-модульний курс: Навч.посібник [для студ. вищ. навч. закл.] /за ред. Л.К.Воронової, М.П.Кучерявенко. – К.: Правова єдність, 2009. – 485 с.
4. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року №2755-VII (зі

змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

5. Recommendation Rec (2005) 1of the Committee of Ministers to member states on the financial resources of local and regional authorities [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=812131>

КОНТРОЛЬ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ МОДЕРНИХ СУСПІЛЬСТВ: ПРИРОДНИЧІ ЗАСАДИ БЕЗПЕКИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Шевчук В. О.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри аудиту і підприємництва
Національної академії статистики, обліку та аудиту*

Відповідно до існуючих визначень контроль (фр. controle) тлумачиться переважно як перевірка діяльності кого-н., чого-н.; нагляд за кимось, чимось, спостереження з метою перевірки [1, с. 320; 2, с. 884].

Безпека являє собою "стан, коли кому, чому-небудь ніщо не загрожує" [2, с. 83]. Відповідно економічна безпека - це "комплекс дієвих заходів офіційних державних органів, які забезпечують стійкість до зовнішніх та внутрішніх загроз, характеризують здатність національної економіки до розширеного самовідтворення та задоволення потреб громадян, суспільства і держави на певному визначеному рівні та часовому проміжку" [3].

У той же час наведених визначень вже недостатньо для з'ясування сутності контролю, в т.ч. державного фінансового контролю, здійснюваного з метою дотримання безпеки національної економіки. Поєднання терміну "державний фінансовий контроль" з предметним контекстом економічної безпеки країни також не гарантує розкриття глибинної змістовності досліджуваного поняття. Необхідне з'ясування структури економічного знання, теоретичну та прикладну функцію якого має розкривати контроль.

Звернення до новітньої світоглядної парадигми, якої дотримується автор, свідчить про утвердження в національній науковій думці масштабної картини загальнолюдського економічного надбання, яку наочно зображають два напрями. Перший із них має природничі підвалини, другий заснований на політичних засадах [5, с. 381-382].

Основоположну складову загальноекономічного надбання людства нині формують європейська фізіократія, національна наукова школа фізичної економії (як уособлення питомо українського економічного знання) та сучасна